

नेपाल सरकार
भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय
यातायात व्यवस्था विभाग

कारखाना तथा वर्कशप संचालन निर्देशिका, २०७४

काठमाडौं
२०७४

नेपाल सरकार

भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय
यातायात व्यवस्था विभाग

कारखाना तथा वर्कशप संचालन निर्देशिका, २०७४

काठमाडौं

२०७४

कारखाना तथा वर्कशप संचालन निर्देशिका, २०७४

स्वीकृत मिति: २०७४/१२/१६

सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १५९ को व्यवस्था कार्यन्वयन गर्न यातायात व्यवस्था विभागबाट अनुमति लिई संचालनमा आएका वर्कशपहरूको पूर्वाधार, जनशक्ति तथा उपकरणहरूको अनुगमन तथा निरीक्षण गरी वर्कशप संचालनमा एकरूपता ल्याई सवारी साधनहरूको यान्त्रिक समस्याबाट हुने सवारी दुर्घटनालाई न्यूनीकरण गर्ने उद्देश्यले भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयको मिति २०७४/१२/७ गतेको सैद्धान्तिक सहमति अनुसार सवारी तथा यातायात व्यवस्था नियामवली, २०५४ को नियम ६२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यातायात व्यवस्था विभागबाट यो “कारखाना तथा वर्कशप संचालन निर्देशिका, २०७४” जारी गरिएको छ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- १) यस निर्देशिकाको नाम “कारखाना तथा वर्कशप संचालन निर्देशिका, २०७४” रहेको छ।
- २) यो निर्देशिका यातायात व्यवस्था विभागबाट स्वीकृत भएको मितिबाट लागू हुनेछ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा:-

- (क) "वर्कशप" भन्नाले सवारी साधनहरूको पन्चर टाल्ने तथा चक्का खोलफिट, नियमित सर्भिसिङ्ग, मर्मत संभार, पार्टपूजा फेरबदल, डेण्टपेण्ट तथा ईन्जिन ओभरहलिङ्ग आदि कार्य गर्न यस निर्देशिका अनुसार दर्ता भएका फर्म, कम्पनी वा संस्था सम्झनुपर्छ।
- (ख) "ईलेक्ट्रिकल वायरिङ्ग मर्मत" भन्नाले सवारी साधनभित्रको सम्पूर्ण रूपले विभिन्न प्रयोजनका लागि प्रयोग भएका विद्युतीय प्रणाली सम्बन्धीको मर्मत तथा संभार सम्झनुपर्छ।
- (ग) "बडीको मर्मत तथा डेण्ट पेण्ट" भन्नाले सवारी साधनको बडी सम्बन्धी गरिने सम्पूर्ण मर्मत तथा सम्भारका साथै बडीको डेण्टपेण्ट सम्बन्धी कार्यहरूलाई सम्झनुपर्छ।
- (घ) “प्राविधिक प्रतिवेदन” भन्नाले कारखाना तथा वर्कशप दर्ता तथा संचालन गर्नका लागि यस निर्देशिकामा तोकिएको भौतिक पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्डको बारेमा दर्तावाल इन्जिनियरले तयार पारेको प्रतिवेदनलाई सम्झनुपर्छ।
- (ङ) “दर्तावाल इन्जिनियर” भन्नाले नेपाल इन्जिनियरिंग परिषदमा दर्ता भएको सिभिल / अटोमोबाइल इन्जिनियर वा मेकानिकल इन्जिनियरलाई सम्झनुपर्छ।
- (च) “कारखाना” भन्नाले च्यासिस, ईन्जिन तथा अन्य पार्टपूजा आयात गरी सवारीको बडी निर्माण तथा सवारी साधन तयार (एसेम्बल) गर्न यस निर्देशिका अनुसार दर्ता भएका फर्म, कम्पनी वा संस्था सम्झनुपर्छ।

३. कारखाना र वर्कशपको वर्गीकरण:

- १) वर्ग (क): ४ टन भन्दा कमती वजन भएका सवारी साधनहरू (कार, जीप, भ्यान) को मेकानिकल मर्मत सम्भार, ईलेक्ट्रिकल वायरिङ्ग मर्मत, बडीको मर्मत तथा डेण्टपेण्ट सम्बन्धी सेवाहरू प्रदान गर्ने वर्कशपहरूलाई वर्ग (क) वर्कशप भनिनेछ।
- २) वर्ग (ख): ४ टन भन्दा बढी वजन भएका सवारी साधनहरू (ट्रक, बस, मिनिबस, मिनिट्रक तथा माईक्रोबस आदि) को मेकानिकल मर्मत सम्भार, ईलेक्ट्रिकल वायरिङ्ग मर्मत, बडीको मर्मत तथा डेण्टपेण्ट सम्बन्धी सेवाहरू प्रदान गर्ने वर्कशपहरूलाई वर्ग (ख) वर्कशप भनिनेछ।
- ३) वर्ग (ग): निर्माण उपकरणहरू (रोलर, डोजर, एस्काभेटर, लोडर, क्रेन आदि) को मेकानिकल मर्मत सम्भार, ईलेक्ट्रिकल वायरिङ्ग मर्मत, बडीको मर्मत तथा डेण्टपेण्ट सम्बन्धी सेवाहरू प्रदान गर्ने वर्कशपहरूलाई वर्ग (ग) वर्कशप भनिनेछ।
- ४) वर्ग (घ): मोटरसाइकल, स्कूटर तथा मोपेड आदिको मेकानिकल मर्मत सम्भार, ईलेक्ट्रिकल वायरिङ्ग मर्मत, बडीको मर्मत तथा डेण्टपेण्ट सम्बन्धी सेवाहरू प्रदान गर्ने वर्कशपहरूलाई वर्ग (घ) वर्कशप भनिनेछ।
- ५) वर्ग (ङ): कुनै पनि सवारी साधनहरूको बडी विल्डिङ्ग तथा मर्मत कार्य गर्ने वर्कशपहरूलाई वर्ग (ङ) वर्कशप भनिनेछ।

- ६) वर्ग (च): च्यासिस आयात गरी वा निर्माण गरी इन्जिन लगायतका अन्य पार्टपूर्जा (बडी समेत) एसेम्बल गरी सवारी साधन तयार गर्ने कारखानाहरुलाई **वर्ग (च) वर्कशप** भनिनेछ ।
४. **दर्ता सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) कारखाना तथा वर्कशप संचालनको अनुमतिपत्र प्राप्त गर्नको लागि व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थाले यातायात व्यवस्था विभागमा निम्न अनुसारका कागजातहरु पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (क) सवारी तथा यातायात व्यवस्था नियमावली, २०५४ को अनुसूचि ५९ को ढाँचा बमोजिम निवेदन सहित सञ्चालकहरुको निवेदन तथा निबेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
 - (ख) कम्पनी दर्ता गरेको हकमा कम्पनीको प्रबन्धपत्र तथा नियमावलीको प्रतिलिपि र प्रमाणपत्र र उद्योगको दर्ताको प्रमाणपत्र वा साझेदारी वा निजी ऐन अन्तर्गत दर्ता भए उद्योग दर्ता प्रमाणपत्र,
 - (ग) स्थायी लेखा नम्बर / मूल्य अभिवृद्धि कर प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
 - (घ) म.न.पा /उ.म.न.पा /न.पा.र गा.पा.वाट सिफारिस र सहमति पत्र,
 - (ङ) प्राविधिक प्रतिवेदन,
 - (च) काम गर्ने प्राविधिक तथा अन्य कामदार तथा कर्मचारीहरुको विवरण अनुसारको योग्यता र अनुभव खुलेको सेवा करारका कागजातहरु ,
 - (छ) प्रयोग हुने जमीनको लालपुर्जा वा भाडा वा घर बहाल सम्बन्धी सम्झौताको प्रतिलिपि,
- (२) प्रकरण ४ (ङ) मा उल्लेख भएको प्राविधिक प्रतिवेदन यस निर्देशिकाको **अनुसूची ३** बमोजिम हुनुपर्नेछ ।
५. **कारखाना र वर्कशप संचालन सम्बन्धी मापदण्ड:** वर्कशप संचालन सम्बन्धी मापदण्ड वर्कसपको वर्ग बमोजिमको **अनुसूची १** अनुसारको हुनुपर्नेछ ।
६. **कारखाना र वर्कशपले पालना गर्नुपर्ने शर्तहरु:**
- (क) कर्मचारी सम्बन्धी नियुक्ति तथा सुविधा नेपाल सरकारले जारी गरेको श्रम नीति तथा कानून बमोजिम हुनुपर्नेछ ।
 - (ख) कारखाना तथा वर्कशपमा मर्मत हुने सवारी साधन वाहेक मर्मत नहुने सवारी साधन राख्न पाइने छैन ।
 - (ग) ६ (ख) मा उल्लेख भएका सवारी साधन नियमानुसार स्क्र्याप (पत्रु) का लागि सम्बन्धित सवारी धनीलाई १५ दिन भित्र फिर्ता बुझाउनु पर्नेछ ।
 - (घ) कारखाना तथा वर्कशपमा कामदार/कर्मचारीको रुपमा बालबालिकालाई प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
 - (ङ) कारखाना तथा वर्कशपमा ल्याईएका सवारीको सवारी धनी वा सम्बन्धित व्यक्ति सम्पर्कमा नआएमा सो सवारीको विवरण यातायात व्यवस्था विभाग वा मातहतका कार्यालय वा नजिकको ट्राफिक प्रहरी कार्यालयमा यथाशिघ्र जानकारी पठाउनु पर्नेछ ।
 - (च) वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने प्रयोग भईसकेका इन्जिन आयल, व्याट्री, टायर/ट्यूब लगायतका सामानहरुको उचित व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।
 - (छ) कारखाना तथा वर्कशप परिसर भित्र धुम्रपान, मदीरापन र सुर्तीजन्य वस्तुको उपभोग गर्न निषेध गर्नुपर्नेछ ।
७. **वर्ग (ङ) (बडी बिल्डिंग तथा मर्मत कार्य गर्ने) वर्कशपले पालना गर्नुपर्ने शर्तहरु:**
- (क) विभागबाट अनुमति प्राप्त भएका डिजाईन अनुसारको सवारीको बडी मात्र निर्माण गर्नुपर्नेछ ।
 - (ख) डिजाईनको लागि अनुमति प्राप्त गर्दा च्यासिसको किसिम अनुसारको बडीको डिजाईन तथा स्पेशिफिकेसन विभागमा पेश गर्नुपर्नेछ ।
 - (ग) पेश भएको डिजाईन तथा स्पेशिफिकेसन दर्तावाल इन्जिनियरले तयार तथा प्रमाणित गरेको हुनुपर्नेछ ।
 - (घ) बडी निर्माणको स्पेशिफिकेसन अनुसार भए नभएको निरीक्षण विभाग वा कार्यालयको इन्जिनियरले कम्तिमा निम्न अनुसारको अनुगमन (तीन पटक) गरी प्रमाणित गरेको हुनुपर्नेछ:-
१. बडीको Structural Frame र Dimensions,
 २. बडीको सिट संख्या, Electric Circuit तथा अन्य स्पेशिफिकेसन, र
 ३. बडीको निर्माण सम्पन्न प्रतिवेदन ।
- (ङ) बस बडी निर्माण सम्पन्न प्रतिवेदनको आधारमा मात्र कार्यालयले सवारीको दर्ताको प्रक्रिया शुरु गर्नेछ ।

(च) बसबडीको डिजाईन विभागले जारी गरेको मापदण्ड बमोजिम हुनुपर्नेछ ।

८. अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था:

- १) सम्बन्धित यातायात कार्यालयले प्रत्येक वर्ष वर्कशप वा कारखानाको अनिवार्य रूपमा अनुगमन गर्नेछ ।
- २) निरीक्षकले अनुगमन गर्दा अनुसूची २ (कारखाना तथा वर्कशप निरीक्षण चेकलिस्ट) अनुसारको प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्नेछ ।

९. खारेजी र बचाउ:

- १) यस मापदण्ड निर्देशिकामा उल्लेखित कुनै पनि विषयमा यातायात व्यवस्था विभागको सिफारिसमा भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयको सैद्धान्तिक सहमति लिई विभागले संशोधन वा खारेजी गर्न सक्नेछ ।
- २) यस निर्देशिकामा उल्लेख भएका प्रावधानहरू अन्य नेपाल कानूनसँग वाझिएको हकमा बाँझिएको हदसम्म स्वतः खारेज हुनेछ ।
- ३) यो निर्देशिका जारी हुनु पूर्व सञ्चालनमा रहेका कारखाना तथा वर्कशप यसै बमोजिम सञ्चालन भएको मानिने छ तर त्यस्ता कारखाना तथा वर्कशपले यो निर्देशिका लागू भएको मितिबाट ६ महिना भित्र यस निर्देशिका बमोजिमका मापदण्ड पूरा गर्नु पर्ने छ र मापदण्ड पूरा गर्न नसकेका कारखाना तथा वर्कशपको दर्ता स्वतः खारेज हुनेछ ।

अनुसूची – १

(कारखाना तथा वर्कशप सम्बन्धी मापदण्ड)

वर्कशपको वर्ग	मर्मत कार्यको विवरण	भौतिक संरचना तथा अन्य मापदण्ड	Equipment/Tools	मानविय संसाधन
वर्ग (क)	<p>४ टन भन्दा कम्ती वजन भएका सवारी साधनहरू (कार, जीप, भ्यान) को:</p> <ul style="list-style-type: none"> मेकानिकल मर्मत सम्भार: पन्चर टाल्ने तथा चक्का खोलफिट, नियमित सर्भिसिङ्ग, च्यासिस मर्मत, सामान्य पार्टपूजा मर्मत तथा फेरबदल गर्ने, ब्रेक तथा क्लच, बातानुकूलित प्रणाली मर्मत, इन्जिन मर्मत तथा ओभरहलिङ्ग लगायतका अन्य मर्मत कार्यहरू। ईलेक्ट्रिकल वायरिङ्ग मर्मत। बडीको मर्मत तथा डेण्ट पेण्ट। 	<ul style="list-style-type: none"> सडकको सडक सीमा (Right of Way) बाट बाहिर हुनुपर्ने। मर्मत कार्य गर्दा सवारी साधन राख्न पर्याप्त स्थान हुनुपर्ने। कम्तिमा १५ वर्ग मीटरको कार्यालयकोठा हुनुपर्ने। कम्तिमा ५० वर्ग मीटरको मर्मत शेड हुनुपर्ने। कम्तिमा १० थान सवारी साधन अट्न सक्ने स्थान भएको। Ramp /Trench व्यवस्था भएको। पर्खाल वा तारवारले घेरिएको क्षेत्र भएको। कम्तिमा ४ मीटर चौडाई भएको सडकको पहुँच हुनुपर्ने। मूल सडकबाट भित्र छिर्न पर्याप्त बाटो भई यातायात आवागमनमा बाधा पुग्न नहुने। पर्याप्त मेशिन तथा औजारहरू भएको हुनुपर्ने। वातावरण विभागबाट जारी भएको फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड बमोजिमको फोहोर व्यवस्थापन हुनुपर्ने। खानेपानी तथा शौचालयको उचित व्यवस्था भएको। प्राथमिक उपचारको सामग्री (First Aid Box) भएको हुनुपर्ने। अग्नि नियन्त्रण (Fire Extinguisher) (at least one or per 3500 sq. ft. floor area) पर्याप्त मात्रामा राख्नुपर्ने। अन्य नियम कानूनले यस सम्बन्धमा कुनै प्रावधान भएमा सो समेत पुरा भएको। 	<ul style="list-style-type: none"> Wrench sets; Various gauges Files, Chisels, scrubbers, pliers, Punching tools Drilling Machines; Grinding Machines Welding Machines; Sawing machines Hacksaw Handles and Blades Two post/ four post lift Work Bench; Vices and Fixtures Diagnostic machines: one Smoke meter and Gas analyzer Complete Mechanical Tool- Box Automatic/Semi Automatic Tyre Changer Tyre Inflator/deflator Wheel Balancing machine Wheel Aligners Voltmeter/Ammeter Hydraulic Jack; Air Compressor Water Pump; Water tank, Oil collection tank and bins; Battery Charger Engine / Gear Box Lifter Service Trolley; Waste oil collection and transfer system Greasing Equipment; Digital Battery Tester Denting painting tools And other related tools and equipment 	<ul style="list-style-type: none"> दक्ष प्राविधिक कामदार कम्तिमा दुई जना र अर्ध दक्ष कामदार तीन जना। एक जना मेकानिकल/अटोमोबाईल इन्जिनियर (आंशिक समय भए पनि) (दक्ष कामदार भन्नाले कुनै शिक्षण संस्था वा तालिम केन्द्रमा कम्तिमा नौ महिनाको तालिम प्राप्त गरेको प्रमाणपत्र वा वर्कशप तथा कारखानामा अर्ध दक्ष कामदारको रूपमा कम्तिमा २ वर्ष काम गरेको अनुभवको प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको व्यक्ति सम्झनु पर्दछ।) (अर्ध दक्ष कामदार भन्नाले कुनै शिक्षण संस्था वा तालिम केन्द्रमा कम्तिमा तीन महिनाको तालिम प्राप्त गरेको कामदारलाई सम्झनु पर्दछ।)

वर्कशपको वर्ग	मर्मत कार्यको विवरण	भौतिक संरचना तथा अन्य मापदण्ड	Equipment/Tools	मानविय संसाधन
वर्ग (ख)	<p>४ टन भन्दा बढी वजन भएका सवारी साधनहरू (ट्रक, बस, मिनिबस, मिनिट्रक तथा माईक्रोबस आदि) को:</p> <ul style="list-style-type: none"> मेकानिकल मर्मत सम्भार: पन्चर टाल्ने तथा चक्का खोलफिट, नियमित सर्भिसिङ्ग, च्यासिस मर्मत, सामान्य पार्टपूजा मर्मत तथा फेरबदल गर्ने, ब्रेक तथा क्लच, एअर कन्डिसनिङ्ग सिस्टम मर्मत, ईन्जिन मर्मत तथा ओभरहलिङ्ग लगायतका अन्य मर्मत कार्यहरू। ईलेक्ट्रिकल वायरिङ्ग मर्मत। बडीको मर्मत तथा डेण्ट पेण्ट। 	<ul style="list-style-type: none"> सडकको सडक सिमा (Right of Way) बाट बाहिर हुनुपर्ने। मर्मत कार्य गर्दा सवारी साधन राख्न पर्याप्त स्थान हुनुपर्ने। कम्तिमा १५ वर्ग मिटरको कोठा हुनुपर्ने। कम्तिमा १५० वर्ग मीटरको मर्मत शोड हुनु पर्ने। कम्तिमा ५ थान सवारी साधन (बस, ट्रक) अट्न सक्ने स्थान भएको। पर्खाल वा तारवारले घेरिएको क्षेत्र भएको। कम्तिमा ७ मीटर चौडाई भएको सडकको पहुच हुनुपर्ने। मुल सडकबाट भित्र छिर्न पर्याप्त बाटो भई यातायात आवागमनमा बाधा पुग्न नहुने। पर्याप्त मेशिन तथा औजारहरू भएको। वातावरण विभागबाट जारी भएको फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड बमोजिमको फोहर व्यवस्थापन हुनुपर्ने। प्राथमिक उपचारको सामान (First Aid Box) भएको हुनु पर्ने। अग्नि नियन्त्रक (Fire Extinguisher) (at least one or per 3500 sq.ft. floor area) पर्याप्त मात्रामा राख्नुपर्ने। अन्य नियम कानूनले यस सम्बन्धमा कुनै प्रावधान भएमा सो समेत पुरा भएको। 	<ul style="list-style-type: none"> Wrench sets Various gauges Files, Chisels, scrubbers, pliers, Punching tools Drilling Machines Grinding Machines Welding Machines Sawing machines Hacksaw Handles and Blades Two post/ four post lift Work Bench Vices and Fixtures Diagnostic machines: one Smoke meter Complete Mechanical Tool- Box Automatic/Semi Automatic Tyre Changer Tyre Inflator/deflator Wheel Balancing machine Wheel Aligners Voltmeter/Ammeter Hydraulic Jack Air Compressor Water Pump Water tank, Oil collection tank and bins Battery Charger Engine / Gear Box Lifter Service Trolley Waste oil collection and transfer system Greasing Equipment 	<ul style="list-style-type: none"> दक्ष प्राविधिक कामदार कम्तिमा दुई जना र अर्ध दक्ष कामदार तीन जना। एक जना मेकानिकल/अटोमोबाईल इन्जिनियर (आंशिक समय भए पनि) (दक्ष कामदार भन्नाले कुनै शिक्षण संस्था वा तालिम केन्द्रमा कम्तिमा नौ महिनाको तालिम प्राप्त गरेको प्रमाणपत्र वा वर्कशप तथा कारखानामा अर्ध दक्ष कामदारको रूपमा कम्तिमा २ वर्ष काम गरेको अनुभवको प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको व्यक्ति सम्झनु पर्दछ।) (अर्ध दक्ष कामदार भन्नाले कुनै शिक्षण संस्था वा तालिम केन्द्रमा कम्तिमा तीन महिनाको तालिम प्राप्त गरेको कामदारलाई सम्झनु पर्दछ।)

वर्कशपको वर्ग	मर्मत कार्यको विवरण	भौतिक संरचना तथा अन्य मापदण्ड	Equipment/Tools	मानविय संसाधन
			<ul style="list-style-type: none"> Digital Battery Tester Denting painting tools And other related tools and equipment 	
वर्ग (ग)	<p>निर्माण उपकरणहरू (रोलर, डोजर, एस्काभेटर, लोडर, क्रेन आदि) को</p> <ul style="list-style-type: none"> मेकानिकल मर्मत सम्भार: पन्चर टाल्ने तथा चक्का खोलफिट, नियमित सर्भिसिङ्ग, च्यासिस मर्मत, सामान्य पार्टपुर्जा मर्मत तथा फेरबदल गर्ने, ब्रेक तथा क्लच, एअर कन्डिसनिङ्ग सिस्टम मर्मत, ईन्जिन मर्मत तथा ओभरहल्लिङ्ग लगायतका अन्य मर्मत कार्यहरू। ईलेक्ट्रिकल वायरीङ्गमर्मत। बडीको मर्मत तथा डेण्ट पेण्ट। 	<ul style="list-style-type: none"> सडक सीमा (Right of Way) बाट बाहिर हुनुपर्ने। काठमाडौं उपत्यकाको हकमा रिगरोड बाहिर हुनुपर्ने (यो निर्देशिका जारी हुनु भन्दा अगाडि स्थापना भई सकेको हकमा यो प्रावधान लागू हुने छैन) मर्मत कार्य गर्दा सवारी साधन राख्न पर्याप्त स्थान हुनुपर्ने। कम्तिमा १५ वर्ग मिटरको मीटरको कोठा हुनुपर्ने। कम्तिमा १५० वर्ग मीटरको मर्मत बन्द टहरा हुनुपर्ने। कम्तिमा ५ थान सवारी साधन अट्नसक्ने स्थान भएको। पर्खाल वा तारवारले घेरिएको क्षेत्र (कम्पाउण्ड) भएको। कम्तीमा ७ मीटर चौडाई भएको सडकको पहुच हुनुपर्ने। मुल सडकबाट भित्र छिर्न पर्याप्त बाटो भई यातायात आवागमनमा बाधा पुग्न नहुने। पर्याप्त मेशिन तथा औजारहरू भएको। वातावरण विभागबाट जारी भएको फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड बमोजिमको फोहोर व्यवस्थापन हुनुपर्ने। शौचालय, खानेपानीको व्यवस्थापन भएको। अग्नि नियन्त्रण (Fire Extinguisher) (at least one or per 3500 sq.ft. floor area)पर्याप्त मात्रामा राख्नुपर्ने। प्राथमिक उपचारको सामान (First Aid Box) भएको हुनुपर्ने। अन्य नियम कानूनले यस सम्बन्धमा कुनै प्रावधान भएमा सो समेत। 	<ul style="list-style-type: none"> Ratchet wrench Various gauges Files, Chisels, scrubbers, pliers, Punchings Drilling Machines Grinding Machines Welding Machines Sawing machines Hacksaw Handles and Blades Two post/ four post lift Work Bench Vices and Fixtures Diagnostic Tools Complete Mechanical Tool Box Automatic/Semi Automatic tyre Changer Tyre Inflator/deflator Wheel Balancing machine Wheel Aligners Voltmeter/Ammeter Hydraulic Jack Air Compressor Water Pump Water tank, Oil collection tank and bins Battery Charger Engine Lifter/ Gear Box Lifter 	<ul style="list-style-type: none"> दक्ष प्राविधिक कामदार कम्तिमा दुई जना र अर्ध दक्ष कामदार तीन जना। एक जना मेकानिकल/अटोमोबाईल इन्जिनियर (आंशिक समय भए पनि) (दक्ष कामदार भन्नाले कुनै शिक्षण संस्था वा तालिम केन्द्रमा कम्तिमा नौ महिनाको तालिम प्राप्त गरेको प्रमाणपत्र वा वर्कशप तथा कारखानामा अर्ध दक्ष कामदारको रुपमा कम्तीमा २ वर्ष काम गरेको अनुभवको प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको व्यक्ति सम्झनु पर्दछ।) (अर्ध दक्ष कामदार भन्नाले कुनै शिक्षण संस्था वा तालिम केन्द्रमा कम्तिमा तीन महिनाको तालिम प्राप्त गरेको कामदारलाई सम्झनु पर्दछ।)

वर्कशपको वर्ग	मर्मत कार्यको विवरण	भौतिक संरचना तथा अन्य मापदण्ड	Equipment/Tools	मानविय संसाधन
			<ul style="list-style-type: none"> Fully Equipped Service Trolley Waste oil collection and transfer system Greasing Equipments Digital Battery Tester Parts Trolley Dent paint facility And other related necessary tools and equipment 	
वर्ग (घ)	<p>मोटरसाइकल, स्कूटर तथा मोपेड आदिको:</p> <ul style="list-style-type: none"> मेकानिकल मर्मत सम्भार: पन्चर टाल्ने तथा चक्का खोलफिट, नियमित सर्भिसिङ्ग, च्यासिस मर्मत, सामान्य पार्टपुर्जा मर्मत तथा फेरबदल गर्ने, ब्रेक तथा क्लच, ईन्जिन मर्मत तथा ओभरहलिङ्ग लगायतका अन्य मर्मत कार्यहरु। ईलेक्ट्रिकल वायरिङ्ग मर्मत। बडीको मर्मत तथा डेण्ट पेण्ट। 	<ul style="list-style-type: none"> सडक सीमा (Right of Way) बाट बाहिर हुनुपर्ने। मर्मत कार्य गर्दा सवारी साधन राख्न पर्याप्त स्थान हुनुपर्ने। कम्तिमा १२ वर्ग मीटरको कोठा हुनु पर्ने। कम्तिमा ५ थान मोटरसाइकल अट्न सक्ने स्थान भएको। आवश्यक औजार भएको हुनुपर्ने। शिक्षण संस्था तथा अस्पतालसंग जोडिएको हुन नहुने। सवारी तथा पैदल यात्रुको आवागमनमा बाधा पुग्ने गरी मर्मत कार्य गर्न नहुने। वातावरण विभागबाट जारी भएको फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड बमोजिमको फोहर व्यवस्थापन हुनुपर्ने। खानेपानी तथा शौचालयको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। प्राथमिक उपचारको सामान (First Aid Box) भएको हुनुपर्ने। अग्नि नित्रण (Fire Extinguisher) (at least one or per 3500 sq.ft. floor area)पर्याप्त मात्रामा राख्नुपर्ने। यस सम्बन्धमा कुनै प्रावधान भएमा सो समेत। 	<ul style="list-style-type: none"> Ratchet wrench Various gauges Files, Chisels, scrubbers, pliers, Punchings Drilling Machines Grinding Machines Welding Machines Sawing machines Hacksaw Handles and Blades Bike/Scooter Service Lift Work Bench Vices and Fixtures Complete Mechanical Tool Box Automatic/Semi Automatic Tyre Changer Tyre Inflator/deflator Wheel Balancing machine Wheel Aligners Voltmeter/Ammeter Air Compressor Water Pump 	<ul style="list-style-type: none"> दक्ष प्राविधिक कामदार कम्तिमा एक जना र अर्ध दक्ष कामदार एक जना। (दक्ष कामदार भन्नाले कुनै शिक्षण संस्था वा तालिम केन्द्रमा कम्तिमा नौ महिनाको तालिम प्राप्त गरेको प्रमाणपत्र वा वर्कशप तथा कारखानामा अर्ध दक्ष कामदारको रुपमा कम्तिमा २ वर्ष काम गरेको अनुभवको प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको व्यक्ति सम्झनु पर्दछ।) (अर्ध दक्ष कामदार भन्नाले कुनै शिक्षण संस्था वा तालिम केन्द्रमा कम्तिमा तीन महिनाको

वर्कशपको वर्ग	मर्मत कार्यको विवरण	भौतिक संरचना तथा अन्य मापदण्ड	Equipment/Tools	मानविय संसाधन
			<ul style="list-style-type: none"> Water tank, Oil collection tank and bins Battery Charger Engine Lifter/ Gear Box Lifter Fully Equipped Service Trolley Waste oil collection and transfer system Greasing Equipments Digital Battery Tester Parts Trolley Dent paint facility And other related necessary tools and equipment 	
वर्ग (ड)	<p>कुनै पनि सवारी साधनहरूको:</p> <ul style="list-style-type: none"> च्यासिस आयात गरी वा निर्माण गरी नयाँ बडी वनाउने वा बडी मर्मत गर्ने कार्य 	<ul style="list-style-type: none"> सडक सीमा (Right of Way) बाहिर हुनुपर्ने। काठमाडौँ उपत्यकाको हकमा यस वर्गका कारखाना रिंगरोड बाहिर हुनुपर्ने। मर्मत कार्य गर्दा सवारी साधन राख्न पर्याप्त स्थान हुनुपर्ने। कम्तिमा १५ वर्ग मीटरको कोठा हुनुपर्ने। कम्तिमा १५० वर्ग मीटरको मर्मत/बडी निर्माण शेड हुनुपर्ने। कम्तिमा ५ थान सवारी साधन अट्न सक्ने स्थान भएको। पर्खाल वा तारवारले घेरिएको क्षेत्र कोकम्पाउण्ड भएको। कम्तिमा ७ मीटर चौडाई भएको पहुच हुनुपर्ने। मुल सडकबाट भित्र छिर्न पर्याप्त बाटो भई यातायातमा बाधा पुग्न नहुने। पर्याप्त मेशिन तथा औजारहरू भएको। शिक्षण संस्था तथा अस्पतालबाट कम्तीमा २०० मीटर टाढा भएको हुनुपर्ने। वातावरण विभागबाट जारी भएको फोहर व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड बमोजिमको फोहर व्यवस्थापन हुनुपर्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> Motorized Guillotine Sheet Shearing Machine. Power operated Press Brake bending machine. Suspension type M.I.G. Welding system Gas Welding set with all the Accessories Arc welding machine. Air Compressor with painting equipment and accessories for painting. Different types of power/Air operated tools like Nut runner, drilling gun. Drilling Machine Metal cutting band-saw for cutting Aluminum sections Hoist chain pulley block crane and material handling trolley Dent paint facility Testing Equipment 	<ul style="list-style-type: none"> दक्ष प्राविधिक कामदार कम्तिमा दुई जना र अर्ध दक्ष कामदार तीन जना। एक जना मेकानिकल/अटोमोबाईल इन्जिनियर (दक्ष कामदार भन्नाले कुनै शिक्षण संस्था वा तालिम केन्द्रमा कम्तिमा नौ महिनाको तालिम प्राप्त गरेको प्रमाणपत्र वा वर्कशप तथा कारखानामा अर्ध दक्ष कामदारको रुपमा कम्तीमा २ वर्ष काम गरेको अनुभवको प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको व्यक्ति सम्झनु पर्दछ।) (अर्ध दक्ष कामदार भन्नाले कुनै शिक्षण संस्था वा तालिम केन्द्रमा कम्तिमा तीन महिनाको तालिम प्राप्त गरेको कामदारलाई सम्झनु पर्दछ।)

वर्कशपको वर्ग	मर्मत कार्यको विवरण	भौतिक संरचना तथा अन्य मापदण्ड	Equipment/Tools	मानविय संसाधन
		<ul style="list-style-type: none"> ● खानेपानी तथा शौचालयको उचित व्यवस्था हुनुपर्ने । ● अग्नि नियन्त्रण (Fire Extinguisher) (at least one or per 3500 sq.ft. floor area) पर्याप्त मात्रामा राख्नुपर्ने । ● प्राथमिक उपचारको सामान (First Aid Box) भएको हुनुपर्ने । ● अन्य नियम कानूनले यस सम्बन्धमा कुनै प्रावधान भएमा सो समेत हुनुपर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● Portable digital paint thickness checking equipment ● Small measuring tools 	
वर्ग (च)	च्यासिस आयात गरी वा निर्माण गरी इन्जिन लगायतका अन्य पार्टपूर्जा एसेम्बल गरी सवारी साधन तयार गर्ने कार्य	<ul style="list-style-type: none"> ● सडक सीमा (Right of Way) बाहिर हुनुपर्ने । ● काठमाडौंको हकमा रिगरोड बाहिर हुनुपर्ने । ● पर्खाल वा तारवारले घेरिएको क्षेत्र (कम्पाउण्ड) भएको । ● कम्तिमा ७ मीटर चौडाई भएको सडकको पहुँच हुनुपर्ने । ● मूल सडकबाट भित्र छिर्न पर्याप्त बाटो भई यातायातमा बाधा पुग्न नहुने । ● पर्याप्त मेशिन तथा औजारहरु भएको । ● शिक्षण संस्था तथा अस्पतालबाट कम्तीमा २०० मीटर टाढा भएको हुनुपर्ने । ● वातावरण विभागबाट जारी भएको फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड बमोजिमको फोहर व्यवस्थापन हुनु पर्ने । ● खानेपानी तथा शौचालयको उचित व्यवस्था हुनुपर्ने । ● प्रदूषण लगायतका परीक्षण उपकरणहरु हुनुपर्ने । ● प्राथमिक उपचारको सामान (First Aid Box) भएको हुनुपर्ने । ● अग्नि नियन्त्रण (Fire Extinguisher) (at least one or per 3500 sq.ft. floor area) पर्याप्त मात्रामा राख्नुपर्ने । ● अन्य नियम कानूनले यस सम्बन्धमा कुनै प्रावधान भएमा सो समेत । 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ratchet wrench ● Various gauges ● Files, Chisels, scrubbers, pliers, Punching ● Drilling Machines ● Grinding Machines ● Welding Machines ● Sawing machines ● Hacksaw Handles and Blades ● Motorized Guillotine Sheet Shearing Machine. ● Power operated Press Brake bending machine. ● Suspension type M.I.G. Welding system ● Gas Welding set with all the Accessories ● Arc welding machine. ● Air Compressor with painting equipment and accessories for painting. ● Different types of power/Air operated tools like Nut runner, drilling gun. ● Drilling Machine ● Metal cutting band-saw for cutting Aluminum sections 	<ul style="list-style-type: none"> ● दक्ष प्राविधिक कामदार कम्तिमा दुई जना र अर्ध दक्ष कामदार तीन जना । ● एक जना मेकानिकल/अटोमोबाईल इन्जिनियर ● (दक्ष कामदार भन्नाले कुनै शिक्षण संस्था वा तालिम केन्द्रमा कम्तिमा नौ महिनाको तालिम प्राप्त गरेको प्रमाणपत्र वा वर्कशप तथा कारखानामा अर्ध दक्ष कामदारको रुपमा कम्तीमा २ वर्ष काम गरेको अनुभवको प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको व्यक्ति सम्झनु पर्दछ ।) ● (अर्ध दक्ष कामदार भन्नाले कुनै शिक्षण संस्था वा तालिम केन्द्रमा कम्तिमा तीन महिनाको तालिम प्राप्त गरेको कामदारलाई सम्झनु पर्दछ ।)

वर्कशपको वर्ग	मर्मत कार्यको विवरण	भौतिक संरचना तथा अन्य मापदण्ड	Equipment/Tools	मानविय संसाधन
			<ul style="list-style-type: none"> • Hoist chain pulley block crane and material handling trolley • Assembly Line • Dent paint facility Testing Equipment <ul style="list-style-type: none"> • Portable digital paint thickness checking equipment • Small measuring tools • Chassis dynamometer. 	

- नोटः
१. सबै वर्गका कारखाना तथा वर्कसपहरु अनुसूची-२ को चेकलिष्ट अनुसार यातायात व्यवस्था कार्यालयका इन्जिनियरले नविकरण गर्नु पूर्व चेकजाँच गर्नुपर्नेछ ।
 २. दुई पांग्रे वा तिन पांग्रे सवारी साधनहरुको एसेम्बल गर्ने सम्बन्धी मापदण्डकोहकमा अनुमति दिने कार्यालयको प्राविधिकले उपयुक्त देखे बमोजिम हुनेछ ।
 ३. यस मापदण्डमा उल्लेख भएका Equipment/Tools हरूको प्रकार तथा संख्या वर्कशपमा गरिने कामको प्रकृति र प्रविधि अनुसार थपघट हुनसक्ने छ । यसको उपयुक्तता र कारण प्राविधिक प्रतिवेदनमा समावेश भएको हुनु पर्ने छ ।

अनुसूची २

(कारखाना तथा वर्कशप अनुगमन चेकलिस्ट)

1. INTRODUCTION

1. Inspections must be carried out frequently and recorded annually for high risk areas such as workshops. All members of staff will be encouraged to immediately report any defects.
2. It is not a requirement to use these forms; they are provided as a guide to the type of information that should be collected at an inspection. Sections of the forms can either be deleted if not relevant to a particular workplace or sections added to make the form more comprehensive to the particular inspection.

2. Factory/WORKSHOP INFORMATION

Name of workshop/Category	
Address of the Workshop	
Name of Proprietor	
Date of Registration	
Registration No.	

3. WORKSHOP INSPECTION PARAMETER

S/N	Requirement	Response		Actions	Date of Action
		Yes	No		
	A. Layout				
1	Floor and parking area as per rule				
2	Floor area free of obstructions				
3	Floor surface not slippery				
4	Floor coverings in good condition				
	B. Health and safety information				
5	Is the health and safety law poster displayed in a prominent position?				
6	Are no smoking signs displayed?				
7	Are safe working method statements/warning signs clearly visible?				
	C. General Issues				
8	Is the floor space clear of debris/objects?				
9	Is the area tidy and well kept?				
10	1 st Floor surface free from spillages, in good condition and not slippery?				

S/N	Requirement	Response		Actions	Date of Action
		Yes	No		
11	Are lighting levels satisfactory for safe working practices?				
12	Is the plant/equipment located in an appropriate location within the workshop?				
13	Is the ventilation adequate?				
14	Is the temperature comfortable?				
15	Are welfare facilities including wash hand basins clean and accessible?				
16	Is waste stored effectively and removed frequently from the work areas?				
17	Is equipment being stored correctly and not exceeding safe working loads for racking?				
	D. Personal protective equipment				
18	Is personal safety equipment like gloves, helmet, mask or safety goggles etc. stored safely and appropriately?				
19	Is signage of personal protective equipment requirements displayed?				
	E. Electrical safety				
20	Are there any trailing cables, which could cause a person to trip and fall?				
21	Has all portable electrical equipment been tested and labelled with the date of the test?				
22	Are there any apparent faults with any electrical equipment, including damage to cables, plugs and sockets?				
23	Are extension leads etc. only used for low power equipment?				
	F. Manual handling				
24	Has manual handling been eliminated where possible or minimized so far as are reasonably practicable e. g. mechanical lifting aids – trolleys etc?				
25	Are trolleys maintained?				
26	Are items stored sensibly with easy access, i.e. heavy items used frequently stored on waist level shelves and heavy items used infrequently stored at low level?				
27	Are steps provided for reaching heights properly designed and maintained?				

S/N	Requirement	Response		Actions	Date of Action
		Yes	No		
	G. Emergency procedures				
28	Are all fire exit and escape routes, fire alarm points and items of firefighting equipment clearly visible, unobstructed and appropriately indicated?				
29	Are all fire escapes kept closed when not in use and never wedged open (except when on catches activated by the fire alarm system)?				
30	Are sufficient up to date fire action notices prominently displayed throughout the area?				
31	Is there excessive storage of flammable materials?				
32	Are there any exposed ignition sources?				
33	Is there a first aid box readily available?				
34	Are sufficient up to date first-aid notices displayed prominently through the workplace?				
35	Eye wash easily accessible where necessary?				
36	Is there a trained first aider available?				
	H. Hand Tools and Equipment				
37	Are machines adequately guarded/protected to prevent contact, entanglement etc?				
38	Is the equipment maintained in a good condition?				
39	Is the equipment stored correctly?				
40	Are emergency stops working?				
41	Are tools & equipment are in sound and good working condition?				
42	Are hand tools such as chisels & punches, which became mushroomed heads during use, are reconditioned or replaced as necessary?				
43	Are broken or fractured tools & equipment are replaced promptly?				
44	Are worn or bent wrenches are replaced?				
45	Are ear, eye and face protection are used at work to protect workers from noise & flying materials?				
46	Is there warning signs/signage on equipment?				
47	Are maintenance log being completed by staff, including vehicle checks?				
48	Are the keys to vehicles/equipment being securely held?				
	I. Chemical safety				

S/N	Requirement	Response		Actions	Date of Action
		Yes	No		
49	Is the safety information available for all chemicals?				
51	Are chemicals labeled appropriately?				
52	Are chemicals stored correctly?				
53	Are flammables and corrosives stored in appropriate containers?				
54	Are flammable liquid cabinets at least 3m away from any potential ignition sources?				
55	Are there approved methods of chemical disposal?				
56	Are gas cylinders stored correctly?				
57	Are fuel/lubricants stores adequately stored and signed?				

4. OVERALL RECOMMENDATION AND REMARKS (IF ANY)

<p>General Comment:</p> <p>1.....</p> <p>2.....</p> <p>3.....</p> <p>4.....</p>
<p>Specific Comment:</p> <p>1.....</p> <p>2.....</p>

Name of the Inspector:

Designation:

Date:

Name of Office:

अनुसूची ३

(प्राविधिक प्रतिवेदनको ढांचा)

यो प्रतिवेदन दर्तावाल इन्जिनियरले तयार गरेको हुनुपर्नेछ । कारखाना तथा वर्कशप दर्ता गर्नको लागि पेश गर्नुपर्ने प्राविधिक प्रतिवेदनमा निम्न अनुसारका विवरण खुलाई तयार पार्नु पर्नेछ:-

१. कारखाना तथा वर्कशपको नाम:

२. दर्ता गर्नुपर्ने कारखाना तथा वर्कशपको वर्गीकरण:

३. Registered engineer shall prepare the technical report as per the table below:-

S/N (1)	Description required standard (2)	Criteria/standard (3)	Yes (4)	No (5)	Remarks (6)

Explanation:

- **Column (2) and column (3):** This column shall contain all the requirements as per the standard on physical infrastructure, available land approach road equipment/tools human resources as mentioned in the Annex-1 (अनुसूची-१) .
 - **Column (4) and Column (5):** These columns shall contain compliance or non-compliance of the requirements mentioned in column (2) and column (3).
 - **Column (6):** This column shall contain the technical justification of requirement if any.
४. Overall recommendations and remarks:

<p>General recommendations:</p> <p>(क) सिफारिस गरिएको कारखाना तथा वर्कशप:</p> <p>(ख) भौतिक पूर्वाधार, Equipment/Tools र मानवीय संसाधन सम्बन्धी भएको कैफियत अनुसारको निष्कर्ष:</p>
<p>Specific recommendations:</p> <p>आज मिति गते तयार पारिएको यो प्राविधिक प्रतिवेदन, कारखाना तथा वर्कशप संचालन निर्देशिका, २०७४ मा उल्लेखित सम्पूर्ण भौतिक पूर्वाधार, Equipment/Tools र मानवीय संसाधन सम्बन्धी मापदण्डहरु सारभूत रूपमा पूरा भएकोले यो वर्कशप/कारखाना वर्गमा दर्ता गर्नको लागि सिफारिस गर्दछु ।</p>

हस्ताक्षर:

नाम:

दर्ता नं.

(मेरो नेपाल इन्जिनियरिंग परिषदमा दर्ता भएको प्रमाण-पत्र यसै साथ संलग्न राखेको छु)